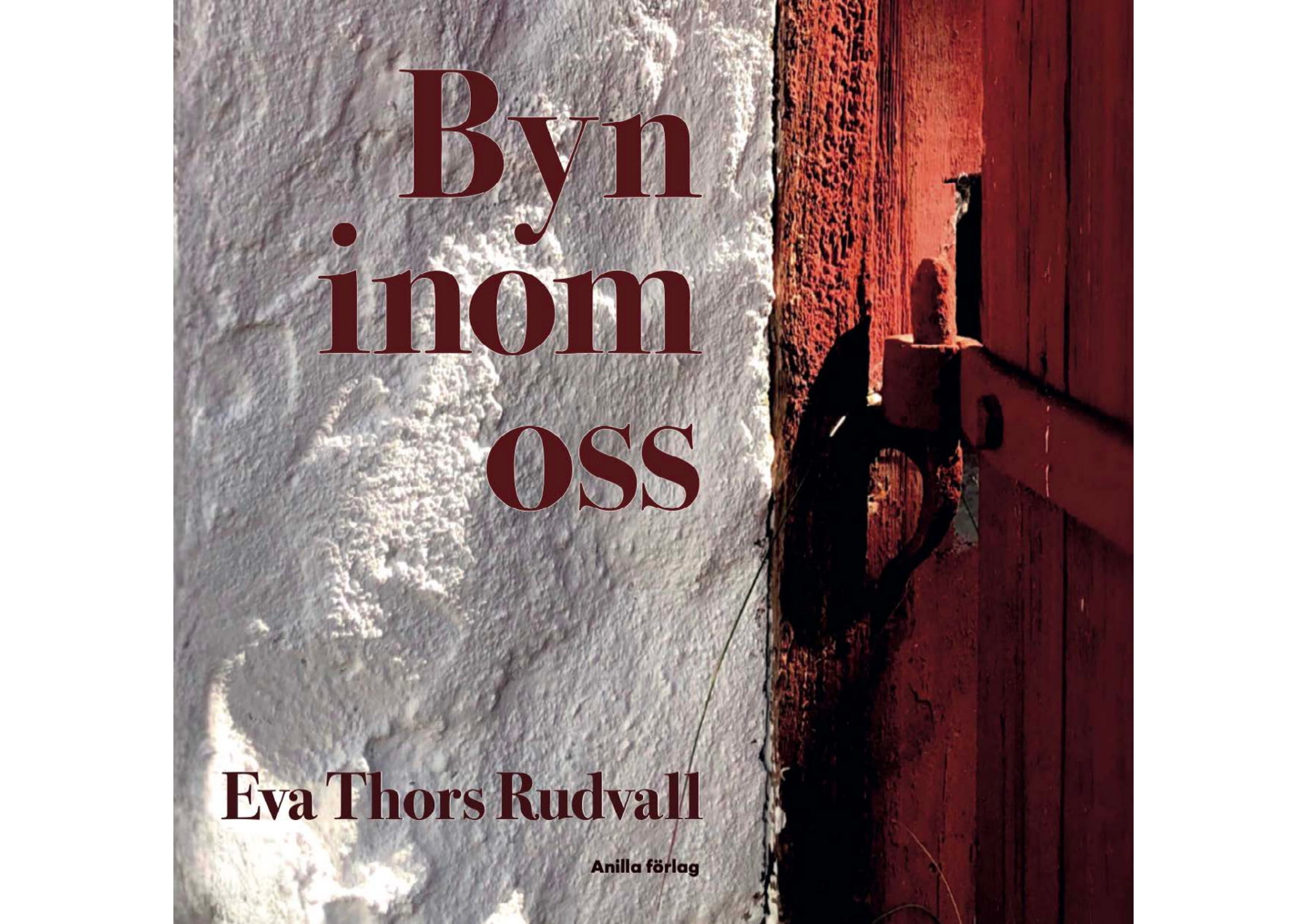

The background of the book cover is a photograph of a weathered wall. The left side shows a light-colored, textured surface, possibly plaster or stone, with some shadows. The right side is dominated by a dark, reddish-brown wooden door or shutter, which is partially open, revealing a metal latch or handle. The overall lighting is dramatic, with strong highlights and deep shadows.

Byn inom oss

Eva Thors Rudvall

Anilla förlag

Undrar du hur det känns att komma tillbaka till Östanå i vuxen ålder?

Det känns som beviset på att det inte går att kliva ned i samma flod två gånger. Östanå är inte samma by som när jag växte upp. Det är en annan by nu och jag är en annan människa, en med brutna förlovningar, småbarnsår och heltidsarbete bakom sig. Men Östanå är en plats där axlarna sjunker och EKG-kurvan sansar sig och alla ens sinnen vet att *Ja, men det är ju såhär det ska vara!*

Alltigenom lycklig tittar jag varje dag på mitt hus. Ån framför det skänker rörelse. Skogen bakom det skänker lugn. Granarna mellan riksväg 23 och min gräsmatta är trettio meter höga och utgör en palissad mot världens buller. Ån är min verksamma dag, skogen min nynnande natt. Båda behövs, men måste jag välja så väljer jag skogen, eftersom Fröding, den gamle rumlaren, hade alldeles mitt-i-prick-rätt:

Den dungen är mig kär. Min barndom susar där.

Nog har också du, bästa läsare, en dunge, en skogskant, en liten by någonstans?

Den 18 maj 2025 öppnades mausoleet. Man behövde kontrollera byggnadens status. Ceremonin som då hölls kantades av musik, bevakades av reportrar och i samband med själva öppnandet reciterades *Romanska bågar* av Tomas Tranströmer:

Valv gapande bakom valv och ingen överblick.

Några ljuslågor fladdrade.

En ängel utan ansikte omfamnade mig

och viskade genom hela kroppen:

”Skäms inte för att du är människa, var stolt!”

Inne i dig öppnar sig valv bakom valv

oändligt.

Dessförinnan hade den tonsatta dikten om allt vemod i hela världen spelats, Frödings dikt *Strövtåg i hembygden*:

Och med sommar och skönhet och skogsvindsackord

Står min hembygd och hälsar mig glad

Var mig hälsad! – Men var är min faders gård

Det är tomt mellan lönnarnas rad ...

Ännu mera mytomspunnen än cirkusprinsarna här på hemmaplan är Malte Jonasson i Ryatorpet.

Ryatorparen.

Han var allt-i-allo, körde ut timmer med hästarna Freja och Putte, staplade massaved minutiöst, klippte häckar med linjal och levde på brännvin och medisterkorv. Den mannen hade inga pretentioner. Det fanns nästan inget som han behövde. *Denna dagen till detta* var mantrat och i hans almanacka står en enda anteckning:

Blenda har kalvat.

Hur vet jag det?

För att jag öppnade den skevande dörren till torpet när han hade flyttats till ålderdomshemmet. Smög mig in. Olovandes. Såg en överexponerad silhuett på väggen där som rocken hängt år ut och år in, hörde ett regn slå mot takbeläggningen av uträtade hartstunnor från bruket och bland skräpet på golvet hittade jag almanackan.

Denningarum är den största gården här. En gång i tidernas begynnelse ägdes den av danske kungen, en annan av överste Erik Axelsson Hillebard – alltså, det namnet! – och en tredje av Carl Flygare, som körde den i konkurs lagom till förra sekelskiftet. Flygare var *larger than life*, en Freddie Mercury, en Petter Stordalen, en Petter Storvulen, en sån som lät beställa hem flickor från baletten på Hippodromteatern i Malmö för att de skulle dansa nakna på matsalsbordet – är det kalas så är det! Han sköt i taket med revolver för att tillkalla tjänstefolket.

Och nu citerar jag Per Ewe Jönsson, Östanåveteran och väl förtrogen med de gamla berättelserna. Så här skriver han i Hembygdsföreningens årsbok om hur det gick till när Flygare tog över Denningarum:

Flygare arbetade som servitör på en krog i Berlin när vid ett tillfälle en gäst inte kunde betala notan utan ville lämna en lott i det tyska klasslotteriet som betalning. Restaurangen ville inte godta det osäkra pappret men Carl tyckte synd om gästen och köpte lotten som var värd ett par mark. Lotten utföll med högsta vinsten 200 000 riksmark. Flygare

När jag var liten städade mamma kontoren i Korsvirkeshuset, och jag fick hjälpa till. Alla rum i det huset är dekorerade med inramade våder av utsökta tapeter.

Tapeter. Papper. Pappersbruk.

Jerry. Jimmy. Jonny.

Stenhuset. Alves hus. Korsvirkeshuset.

Fråga:

Hur var det att växa upp i Östanå?

Svar:

Stillsamt.

Fråga:

Skönmålar du dina barndomsminnen?

Svar:

Förmodligen.

Allt är nära, allt är långt ifrån. Allt är givet människan som lån.

Lagerkvist är ju alltid Lagerkvist. Han skriver stort om det lilla. Kort om det långa. Ovanstående strof innefattar även min by, varenda en av de blåa nätterna här – och det som Cirkus Scala berättade om men som bara gick att uppfatta ifall man skruvade ned ljudet och enbart använde sina ögon, verkligen såg blänket i hästarnas trän, clownernas tårar bakom skratten och saltomortalernas kurvatur.

Mortal betyder dödlig.

Memento mori betyder kom ihåg att du är dödlig.

På valborgsmässoaftnarna för länge sedan stod jag mitt i byn, inklämd mellan hundratals andra göingar, och väntade, andlöst, på den dova smällen när den största fyrverkeripjäsen skulle avfyras – valborgsmässoafton i Östanå har alltid varit lika med lika med Fyrverkeri.

När maskineriet i kraftstationen gnisslar om natten är det som att hela stjärnhimlen vrids runt. Då minns jag lodjursspåren som pappa pekade ut i snön en långsam, blå vinterdag.

Varför gör jag det? Hur hänger dessa två ihop?
Vet inte.

Men jag vet att *Byn inom oss* handlar om hur det är att återvända till en plats där skog och vatten utgjorde barndomens landskap och ett pappersbruk dess hjärta.

Min by hette Östanå, och gör så fortfarande. Kanske har också du en liten skogskant, en by som du på gott och ont aldrig riktigt har lämnat?

